

PRAWA UCZNIÓW W SZKOLE

Żyjemy w demokratycznym i prawnym kraju ó wasza szkoła wiec te powinna by demokratyczna i praworządna. Istnieje szereg aktów prawnych, które zapewniają wam określone prawa, z których możecie (a nawet powinniście!) korzystać w szkole i w codziennym życiu. Nieznajomość praw szkodzi, więc warto wiedzieć jakie macie prawa:

- **Prawo do edukacji** (art. 70 KRP¹ ; art. 28, 29 i 42 KoPD² ; art. 1 UoSO³).

CO TO OZNACZA DLA WAS? Możniemożliwia wyrzucenie was ze szkolnych murów dopóki nie osiągniecie 18 roku życia. Żaden dyrektor, kurator czy nawet minister edukacji nie może pozbawić was prawa do zdobywania wykształcenia. Możecie was co najwyżej przenieść do innej szkoły, ale nigdy pozbawi wasz szansy na dalsze kształcenie.

- **Prawo do pozyskiwania informacji o sobie i znajomości swoich praw** (art. 51, 54, 64 KRP; art. 13, 29, 42 KoPD; art. 55 UoSO; § 4 Sr⁴).

CO TO OZNACZA DLA WAS? Prawo to nakłada na dyrekcję szkoły obowiązek informowania was o waszych uprawnieniach i zapewnienia wam możliwości korzystania z waszych praw w szkole. Macie również prawo do informacji i uzasadnienia decyzji was dotyczących (ocena z zachowania, przeniesienie do innej klasy).

- **Prawo do swobodnej wypowiedzi: prawo to ma zawierać swobodę poszukiwania, otrzymania i przekazywania informacji (...) w formie ustnej, pisemnej bądź za pomocą druku, w formie artystycznej lub z wykorzystaniem każdego innego rodzaju przekazu według wyboru dziecka** (art. 14 i 54 KRP; art. 12 i 13 KoPD; art. 55 UoSO).

CO TO OZNACZA DLA WAS? Możeliwo samodzielne wyrażanie swoich opinii i wypowiedzianie się w jakiegokolwiek kwestii, ograniczone wyłącznie dobrem i poszanowaniem praw innych osób. Prawo to obejmuje możliwość wyrażania własnych opinii, wyrażanie poglądów, interpretacji tekstów literackich, przedstawiania własnego stanowiska w danej sprawie, obrony swojego zdania, jak również wyrażanie opinii dotyczących programów i metod nauczania. Macie prawo do swobodnego wyrażania własnych poglądów, do dzielenia się nimi podczas zebrań klasowych, na forum internetowym szkoły, w gazetce szkolnej i nikt nie może wam tego zabronić. Prawo to posiada jednak każdy z nas, więc wydawanie bezpodstawnych oskarżeń pod adresem innych, oszczerstw czy tekstów krzywdzących innych osób jest zabronione (w myśl KoPD wykonywanie tego prawa może podlegać pewnym ograniczeniom, lecz tylko takim, które są przewidziane przez prawo i które są konieczne: dla poszanowania praw i reputacji innych osób albo do ochrony bezpieczeństwa narodowego lub porządku publicznego bądź zdrowia albo moralności społecznej).

- **Prawo do swobody myśli oraz przekonań, wyznaniowych i religijnych** (art. 53 KRP; art. 12 i 14 KoPD; rozp. MEN z dn. 14.04.1992⁵).

CO TO OZNACZA DLA WAS? ó mo liwo samodzielne decydowanie o wyznawanej wierze, uprawnienie do zmiany religii b d przekonania oraz swobod manifestowania religii lub przekonania poprzez kult, nauczanie, praktyk i obrz dy religijne, czy to samotnie czy wspólnie z innymi, publicznie, b d na osobno ci. Jednocze nie macie prawo oczekiwa od innych tolerancji co do waszych wiatopogl dowych/religijnych wyborów, jak równie macie prawo do równego traktowania, niezale nie od wyznawanej wiary. Dyrektor, nauczyciele czy ksi a nie mog narzuci wam wyznawania konkretnej wiary. I chocia jeste cie zobowi zani do ucz szczania na lekcje religii lub etyki, to podczas nich nikt nie mo e wam narzuci publicznego przyznania b d wyrzeczenia si jakiegokolwiek wiary (np. odmawiania modlitwy) za wszelkie represje z tego tytu s ca kowicie niedopuszczalne.

- **Zakaz naruszania godno ci ucznia, poni aj cego traktowania i wszelkich form przemocy fizycznej lub psychicznej** (art. 30, 40, 41 KRP; art. 2, 19, 28, 34, 35, 37, 39 KoPD; § 36.1 Sr).

CO TO OZNACZA DLA WAS? ó w szkole nie wolno stosowa kar naruszaj cych godno i nietykalno cielesn ucznia, co oznacza, e wszelkie uderzenia lub publiczne obra anie, poni anie, wy miewanie, stosowanie presji psychicznej (szanta) jest zakazane i podlega karze. Pracownicy szko y mo j obowi zek zapewni wam yczliwy pobyt w szkole ó w sytuacji, gdy wasza godno osobista jest naruszana, macie mo liwo dochodzenia swoich praw ó pomo e wam w tym m.in. Rzecznik Praw Dziecka.

- **Prawo do swobodnego zrzeszania si i wp ywania na ycie szko y** (art. 58 KRP; art. 15 KoPD; art. 3 UPoS⁶; art. 55, 56 UoSO).

CO TO OZNACZA DLA WAS? ó mo liwo organizowania si i dzia ania w ró nego rodzaju ko ach zainteresowa , stowarzyszeniach, klubach, jak równie uczestnictwo w pracach samorz du uczniowskiego. Wszelkie uwagi, propozycje i opinie sk adane w imieniu wszystkich uczniów przez zarz d samorz du uczniowskiego musz zosta przez dyrekcj szko y rozwa one i wzi te pod uwag .

- **Prawo do równego traktowania w szkole i równo wobec prawa** (art. 32 KRP; art. 2, 23 KoPD).

CO TO OZNACZA DLA WAS? ó pracownicy szko y nie mog traktowa was gorzej ni innych ze wzgl du na np. wiar , wygl d, sytuacj finansow , talenty i uzdolnienia i s zobowi zani sprawiedliwie i wed ug tej samej miary traktowa (ocenia , nagradza , kara) wszystkich uczniów.

- **Prawo do dochodzenia swoich praw** (art. 63, 72 KRP; art. 2, 4 KoPD; KPA⁷, rozp. RM z dn. 08.01.2002 r.⁸).

CO TO OZNACZA DLA WAS? ó macie prawo oczekiwa , e wasze prawa b d w szkole przestrzegane, a w przypadku ich amania, móc dochodzi ich przed bezstronn i obiektywn instytucj /osob , która wyst pi w waszej obronie. W statucie waszej szko y powinny zosta przewidziane jasne procedury odwo wcze, np. przed szkolnym rzecznikiem praw ucznia. Je eli szko e nie zapewnia wam prawa dochodzenia swoich praw ó zawsze mo cie zwróci si ze swoim problemem do Rzecznika Praw Dziecka.

- **Prawo do uznania i zachowania to samo ci narodowej, etnicznej i językowej** (art. 13 UoSO; rozp. MEN z dn. 24.03.1992 r.⁹).

CO TO OZNACZA DLA WAS? ó prawo przeznaczone głównie dla uczniów i uczennic należących do jakiegokolwiek mniejszości narodowej czy etnicznej. Szkoła publiczna ma obowiązek podtrzymać to samo prawo osób należących do danej mniejszości m.in. poprzez umożliwienie im nauki własnego języka, historii ich kraju, kultury czy kultywowania tradycji, zwyczajów, wartości lub obrzędów.

- **Prawo do ochrony przed wyzyskiem, także ekonomicznym i wykonywaniem niebezpiecznych i szkodliwych prac** (art. 65, 66, 72 KRP; art. 32, 36 KoPD; rozp. MENiS z dn. 31.12.2002 r.¹⁰).

CO TO OZNACZA DLA WAS? ó adany pracownik szkoły (w tym nauczyciel w-f) nie może nakazać wam wykonywania jakichkolwiek prac nie wchodzących w zakres programu nauczania lub narażających was na niebezpieczeństwo. Dyrektor ma również obowiązek zawiesić zajęcia szkolne w sytuacjach, gdy może być to dla was szkodliwe, np. jeżeli temperatura w szkole spadnie poniżej 18 st.C.

- **Prawo do jawnej i umotywowanej oceny postępów w nauce i zachowaniu** (art. 55 UoSO; rozp. MEN z dn. 30.04.2007 r. § 5¹¹).

CO TO OZNACZA DLA WAS? ó możność uzyskania rzetelnej informacji o waszych wynikach w nauczaniu oraz uzasadnienia waszej oceny. Jeżeli nie wiecie skąd i dlaczego otrzymaliście dane oceny, macie prawo poprosić nauczyciela, aby wyjaśnił wam kiedy i z jakiego powodu je wam postawił. Prawo to daje również wam i waszym rodzicom (opiekunom prawnym) możliwość wglądu w oceny oraz przejrzenia waszych prac pisemnych, a nawet ich kserowania.

- **Prawo do wypoczynku, zabawy i uczestnictwa w życiu kulturalnym** (art. 73 KRP; art. 31 KoPD).

CO TO OZNACZA DLA WAS? ó warunki i rytm pracy i nauki w szkole powinny zapewniać wam możliwość odpoczynku i przerwy, a swój czas wolny możecie poświęcić na wspólną zabawę i rozrywkę. Szkoła powinna wam zapewniać możliwość aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym lub umożliwiać swobodny i nieograniczony dostęp do dóbr kultury.

Przypisy:

¹Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r.

²Konwencja o Prawach Dziecka z dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 1673).

³Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 (Dz. U. z 1991 r. Nr 95, poz. 425. i jej nowelizacje).

⁴Zarządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 czerwca 1992 r. w sprawie ramowego statutu szkół publicznych dla dzieci i młodzieży (Dz. Urz. MEN Nr 4 poz. 18).

⁵Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w szkołach publicznych (Dz. U. z 1992 r. Nr 36, poz. 155) z późniejszymi zmianami.

⁶Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. prawo o stowarzyszeniach (tekst jednolity. Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855 z późniejszymi zmianami).

⁷Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. kodeks postępowania administracyjnego (tekst jednolity: Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071).

⁸Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 stycznia 2002 r. w sprawie organizacji przyjmowania i rozpatrywania skarg i wniosków (Dz. U. z 2002 r. Nr 5, poz. 46).

⁹Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 marca 1992 r. w sprawie organizacji kształcenia umożliwiającego podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości językowych (Dz. U. 1992 r. Nr 34, poz. 150).

¹⁰Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69).

¹¹Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 83, poz. 562).

Materiał opracował Kamil Mazurek